

Sygn. akt II C 1652/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2014 roku

Sąd Okręgowy w Łodzi II Wydział Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSO Marek Kruszewski

Protokolant: Małgorzata Grzęda

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 sierpnia 2014 roku, w Łodzi

sprawy z powództwa J. O., M. S., A. S. i W. B.

przeciwko Skarbowi Państwa – Naczelnikowi Urzędu Skarbowego Ł., Ministrowi Skarbu Państwa i Prezesowi Rady Ministrów

o zapłatę

1/ oddała powództwo;

2/ zasądza od J. O., M. S., A. S. i W. B. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200,00 zł (siedem tysięcy dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

3/ nie obciąża powodów nieopłaconymi kosztami sądowymi w tej sprawie.

II C 1652/13

UZASADNIENIE

6 marca 2012r. J. O., M. S., A. S. i W. B. wnieśli pozew przeciwko Skarbowi Państwa – Naczelnikowi Urzędu Skarbowego Ł. o zapłatę 10'000,00 zł w częściach, tytułem częściowego odszkodowania w związku z niewydaniem przez Radę Ministrów rozporządzenia wykonawczego do dekretu z dnia 28 czerwca 1946r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-1945r., określającego warunki i tryb postępowania dotyczące przyznawania uprawnionemu innego majątku w zamian mienia, które z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego przeszło w trybie konfiskaty na rzecz Skarbu Państwa, jeżeli sąd odmówił zwrotu majątku ze szczególnych względów państwowych lub społecznych, oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm.

Pozwany nie uznał powództwa wnosząc o jego oddalenie. Skarb Państwa nie kwestionował okoliczności faktycznych przytoczonych na uzasadnienie roszczeń, natomiast podniósł, że państwo nie odpowiada za szkodę wyrządzoną niewydaniem aktu normatywnego jeżeli obowiązek jego wydania powstał przed wejściem w życie obecnie obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto strona pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczeń.

Postanowieniem z 6 czerwca 2013r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi dokonał właściwej reprezentacji pozwanego poprzez ustalenie, że jednostką organizacyjną uprawnioną do działania w imieniu Skarbu Państwa w tej sprawie jest Minister Skarbu Państwa i Prezes Rady Ministrów.

Na rozprawie 6 listopada 2013r. powodowie rozszerzyli powództwo domagając się zasądzenia od pozwanego;

- na rzecz J. O. 330'000,00 zł,
- na rzecz J. S. (1) 82'500,00 zł,
- na rzecz A. S. 247'500,00 zł,
- na rzecz W. B. 165'000,00 zł.

Postanowieniem wydanym na tej samej rozprawie Sąd Rejonowy stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę według właściwości tutejszemu Sądowi Okręgowemu.

Pozwany nie uznał powództwa w rozszerzonym zakresie wnosząc o jego oddalenie oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu i podtrzymał dotychczasowe zarzuty.

Po zamknięciu rozprawy strona powodowa złożyła głos do protokołu, w którym podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie a ponadto wniosła o nieobciążanie powodów obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego kosztów procesu z powołaniem się na art. 102 kpc.

Stan faktyczny:

Prawomocnym orzeczeniem z 17 grudnia 1960r. Sąd Powiatowy dla miasta Ł. uznał za przepadłe na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości położone w Ł. przy ul. (...), ul. (...) oraz ul. (...), będące wówczas własnością J. B.. Podstawą tego rozstrzygnięcia był art. 13 § 4 dekretu z dnia 28 czerwca 1946r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-1945r. Na skutek wniosku złożonego przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Prokurator Generalny wydał 11 kwietnia 2003r. postanowienie o zaniechaniu ścigania J. B. uznając, że działała ona w interesie państwa Polskiego.

/ niesporne /

Na skutek wniosku J. S. (2) będącego małżonkiem wnuczki J. B., postępowanie w sprawie zajęcia majątku J. B. zostało wznowione. Postanowieniem z 12 lutego 2007r. wydanym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi nieruchomości położone przy ul. (...) i ul. (...) zostały zwolnione spod zajęcia, natomiast Sąd odmówił zwolnienia spod zajęcia nieruchomości przy ul. (...) i orzekł jej przepadek na rzecz Skarbu Państwa uznając, że za takim rozstrzygnięciem przemawiają szczególne względy społeczne. Nieruchomość ta, po przejęciu przez Skarb Państwa, a następnie skomunalizowaniu została podzielona na mniejsze działki oddane w wieczystą dzierżawę osobom fizycznym, z których większość nabyła je później na własność działając w zaufaniu do rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych.

/ niesporne /

Powodowie są następcami prawnymi J. B., którzy w następstwie kolejnych przejść odziedziczyli jej majątek:

- J. O. w 2/5,
- A. S. w 3/10
- M. S. w 1/10
- W. B. w 1/5.

/ odpis postanowienia – k 88-89, odpis postanowienia – k 90, odpis postanowienia – k 91, odpis postanowienia – k 92 /

Wartość rynkowa nieruchomości położonej przy ul. (...), należącej pierwotnie do J. B. wynosi 825'000,00 zł.

/ opinia pisemna biegłego z zakresu szacowania nieruchomości W. P. wraz z załącznikami – k 169-318 /

Powodowie i ich poprzednicy prawni nie otrzymali żadnej rekompensaty w zamian za nieruchomość przejętą na rzecz Skarbu Państwa, położoną przy ul. (...).

/ niesporne /

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlega oddaleniu jako pozbawione podstawy prawnej. Sąd podziela pogląd wyrażony m.in. w uchwale składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z dnia 19 maja 2009r., sygnatura akt III CZP 139/08, zgodnie z którym Skarb Państwa odpowiada za szkodę wyrządzoną niewydaniem aktu normatywnego, którego obowiązek wydania powstał po wejściu w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej obecnie obowiązującej, tj. od 17 października 1997r. Uzasadniając swoje stanowisko, Sąd Najwyższy odwołał się do bogatego orzecznictwa i wyraził pogląd, że nieobowiązujący już art. 417 kc, interpretowany w związku z art. 77 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej mógł stanowić podstawę odpowiedzialności tylko za stany zaniechania normatywnego powstałe (rozpoczęte) po wejściu w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Konkluzja ta wynika z respektowania zasady, że przepisy, także rangi konstytucyjnej, nie mogą mieć mocy wstecznej. Konsekwentnie, wobec braku adekwatnych przepisów intertemporalnych nie sposób stosować odpowiedzialności opartej na obecnie obowiązującym art. 417¹ § 4 kc do sytuacji, w których obowiązek wydania przepisów powstał przed wejściem w życie obecnej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i trwa nadal. Dodatkowym argumentem przemawiającym za akceptacją takiego stanowiska są względy racjonalne. Sąd Najwyższy uznał bowiem, że odpowiedzialność odszkodowawcza za zaniechanie normatywne nie jest właściwym instrumentem korygowania tego rodzaju sytuacji, ponieważ aksjologia systemu nakazuje uwzględniać znaczenie innych czynników niż tylko wyrządzenie szkody. Tego zadania nie może się podjąć sąd rozpoznający sprawę o odszkodowanie, a jedynie sam ustawodawca.

Z taką sytuacją mamy do czynienia w omawianej sprawie ponieważ dekret z dnia 28 czerwca 1946r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-1945r. został opublikowany w Dzienniku Ustaw nr 41 z 1946r. w dniu 11 września 1946r. i zgodnie z art. 22 § 1, z tym dniem wszedł w życie. Tym samym, obowiązek wydania przez Radę Ministrów rozporządzenia objętego delegacją wynikającą z art. 14 dekretu powstał na długo przed 17 października 1997r.

Wobec powyższego dalsze rozważania odnośnie zarzutu przedawnienia roszczenia powodów stały się bezprzedmiotowe, ponieważ przedawnienie nie może skutecznie się w odniesieniu do roszczeń, które nigdy nie istniały.

Mając na względzie przytoczone argumenty Sąd orzekł, jak w pkt. 1.

O kosztach procesu Sąd postanowił na podstawie art. 98 kpc, uwzględniając należne stronie pozwanej wynagrodzenie pełnomocnika profesjonalnego w kwocie 7'200,00 zł.

Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania w tej sprawie art. 102 kpc. Przede wszystkim należy zauważyć, że odstąpienie od zasady odpowiedzialności za wynik procesu zostało pozostawione dyskrecjonalnej władzy sądu, który nawet przy zaistnieniu przesłanki wskazanej w tym przepisie może, ale nie musi odstąpić od obciążenia strony przegrywającej całością lub częścią kosztów strony przeciwnej. Po wtóre, sam ustawodawca ograniczył możliwość zastosowania art. 102 kpc do wypadków szczególnie uzasadnionych. Nie wystarczy przy tym powołać się ogólnikowo na okoliczności sprawy lub jej przedmiot jako czynniki nadające konkretnej sprawie walor szczególnej wyjątkowości, jak uczynił to pełnomocnik powodów w głosie do protokołu. W tym procesie ani przebieg postępowania, ani jego przedmiot nie wyróżniały się niczym szczególnym na tle całej palety sporów sądowych w sprawach cywilnych. Sytuacja materialna strony przegrywającej nie może być jedynym argumentem za uznaniem, że zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony. Nawet jednak, gdyby przyjąć odmienny punkt widzenia, to na uwagę zasługuje fakt, że w stanie majątkowym powodów nie ma nic szczególnie wyjątkowego, co wyróżnia ich na niekorzyść spośród

większości społeczeństwa. Warto też zauważyć, że stosunkowo wysokie koszty procesu zostały wygenerowane przez rozszerzenie powództwa dokonane przez zawodowego pełnomocnika działającego już wówczas w imieniu wszystkich powodów. Rozszerzenie powództwa miało miejsce w listopadzie 2013r., a więc w okresie, gdy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w powołanej uchwale funkcjonowało w obiegu prawniczym wystarczająco długo, aby dotrzeć do wszystkich profesjonalistów. Podejmowanie w tej sytuacji akcji polegającej na znacznym podwyższeniu roszczeń było działaniem obarczonym wysokim stopniem ryzyka poniesienia porażki, której konsekwencją jest poniesienie kosztów procesu strony wygrywającej. Podejmując takie ryzyko, strona powodowa działająca przez zawodowego pełnomocnika powinna była mieć świadomość tego ryzyka.